

2021 m., rugpjūtis

Nr. 4 (38)

LIETUVOS SUTRIKUSIOS PSICHIKOS ŽMONIŲ
GLOBOS BENDRIJOS ŽURNALAS

Apskrito stalo diskusijos – Vilkaviškyje ir Birštone

Skaitykite 3 p.

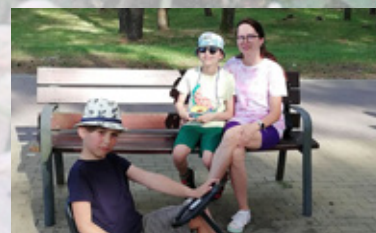
Kelmiškiai karantino nuotaikas sklaidė prasminga veikla

Skaitykite 9 p.

Vasaros darbai ir džiaugsmas

Skaitykite 12 p.

Pasidalijo darbo socialinėse dirbtuvėse patirtimi

LINA JAKUBAUSKIENĖ

Rugpjūčio 5 d. Kauno klubas „Likimo draugai“, kuriame veikia socialinės dirbtuvės „Amatų laboratorija“, keliavo į Telšius aplankyti bičiulių – Žemaitijos žmonių su psichikos negalia klubo „Telšių atjauta“, kuris taip pat vykdo socialinių dirbtuvių projektą. Kauniečiai ir telšiškiai dalijosi patirtimi, kalbėjo apie tolesnio bendravimo bei bendradarbiavimo galimybes.

Pasak Kauno klubo „Likimo draugai“ vadovės Jolantos Stankūnienės, išvyka buvo ne tik įdomi, bet ir turininga bei naudinga: „Susipažinome su naujais žmonėmis, jų vykdomais projektais, apsilankėme socialinėse dirbtuvėse, susipažinome su jų veikla, organizavimo principais. Taip pat pasidalinome savo patirtimi įgyvendinant socialinių dirbtuvių projektą, pristatėme savo veiklas, pademonstravome kuriamus gaminius. Mūsų ir telšiškių veiklos skirtingos, tačiau siekiame vieno tikslo – prasmingos žmonių su psichikos negalia veiklos“.

Kauno klubo „Likimo draugai“ darbuotoja Dovilė pasakoja, jog kauniečius ypač sužavėjo „Telšių atjautos“ veiklos apimtys. „Pamatėme didžiules patalpas, kuriose veikia socialinės dirbtuvės. Dauguma mūsų organizacijų neturi tokių plotų, tik vos kelių kvadratinį metrų patalpėles, pagal jas ir planuoja savo veiklas. Telšiškiai bendrauja su Samariečių draugija, iš kurios sulaukia įvairiapusės pagalbos“.

„Telšių atjauta“ vydo nemažai didelės apimties projektų. „Jie kuria patrauklius ir naudingus daiktus iš palečių: lauko baldus, šiukšliadėžes bei komposto dėžes. Socialinėse dirbtuvėse taip

pat remontuojami seni baldai – pakeičiamos spintelių durelės, prisukamos naujos kojelės ir panašiai. Baldai prikeliami naujam gyvenimui ir atiduodami žmonėms, kuriems jie yra reikalingi“, – pasakoja Dovilė.

Telšiškiai taip pat lanko vyresnio amžiaus ar sergančius žmones jų namuose, išskalbina drabužius, parūpina malkų, maisto, sutvarko aplinką. Jie taip pat prižiūri ir tvarko keletą objektų Telšių mieste, iš sutaupytų lėšų nusipirko traktoriuką, kuriuo pjauna žolę. Šiose veiklose „Telšių atjautai“ talkina būrys savanorių.

Klubo „Telšių atjauta“ nariai taip pat surenka iš miestiečių nebereikalingus buitines prietaisus, drabužius, juos išdalina ne tik nepasiturintiems miesto gyventojams, bet dalį jų išsiunčia į Afriką. „Kai kurie daiktai atiduodami žmonėms už dyka, tiems, kurie gali šiek tiek paaukoti – už nedidelį pinigėlį. Tokiu būdu „Telšių atjautos“ lankytojai ne tik dirba, bet ir užsidirba“, – dėsto Dovilė.

Pasak jos, kauniečiams į galvą atėjo ir bendradarbiavimo su „Telšių atjauta“ idėja: „Jie gamina nuostabius suolus, o mes siuvame puikias odines pagalvėles. Manome, kad šie darbai galėtų vieni kitus papildyti. Iš pradžių svarstėme ir galimybes įgyvendinti daugiau telšiškių idėjų, bet paskui supratome, kad esame unikalūs tuo, ką darome. Vis dėlto bendradarbiauti ketiname ir toliau. Dabar laukiame telšiškių svečiuose pas save“.

J. Stankūnienės teigimu, kauniečiai Telšiuose priimti itin švelniai bei draugiškai. „Patyrinėjome nuostabiai gražų Telšių

miestą, grįžome namo tiek su materialinėmis, tiek su emocinėmis dovanomis. Ši išvyka mums leido ne tik pajvairinti savo kasdienybę, praturtinti save bendravimu su nuostabiais, savo veiklai atsidavusiais, kūrybingais žmonėmis, pasisemti idėjų, bet ir, tikėkimės, atverti naujus kelius tolesniam bendravimui ir bendradarbiavimui", – pabrėžia klubo „Likimo draugai“ vadovė.

Klubo „Likimo draugai“ nuotraukos

Apskrito stalo diskusijos – Vilkaviškyje ir Birštone

LINA JAKUBAUSKIENĖ

Lietuvos sutrikusios psichikos žmonių globos bendrija tęsia tradiciją rengti seminarus specialistams, dirbantiems su psichikos negalia turinčiais žmonėmis. Kaskart vykstama į vis kitą šalies regioną. Liepos 14-ąją apskrito stalo diskusija vyko Vilkaviškyje, 15 d. – Birštone. Seminaruose dalyvavo savivaldybių specialistai, socialiniai darbuotojai, žmonių su negalia organizacijų atstovai, žmonių su psichikos negalia artimieji.

Psichikos negalios problematika – aštri

Pasak LSPŽGB vadovo Vaidoto Nikžentaičio, panašių seminarų tikslas – inicijuoti ir skatinti psichikos negalia turinčių asmenų bendruomenių atsiradimą ir veiklą, įvairiapusių bendruomeninių paslaugų neįgaliesiems plėtrą savivaldybėse, keistis gerąja eks-

pertine patirtimi ir įsigilinti į kiekvieno regiono problemų esmę, taip pat siekti glaudaus bendradarbiavimo su Psichikos sveikatos centrais, savivaldybėmis, neįgaliųjų bendruomenių atstovais, gerinti psichikos sveikatos priežiūros sistemą ir didinti neįgaliųjų socialinę integraciją.

Seminarų programa sudaroma atsižvelgus į Pasaulinės sveikatos organizacijos penkis pagrindinius

modernios bendruomeninės psichikos sveikatos priežiūros elementus, tai – farmakoterapija, psichosocialinė rehabilitacija, psichoterapija, būsto pagalba, profesinė rehabilitacija bei užimtumas.

V. Nikžentaitis abiejose savivaldybėse susirinkusiems seminarų dalyviams kalbėjo apie psichikos sveikatos svarbą, priminė,

Nukelta į 4 p.

Atkelta iš 3 p.

kas yra psichikos negalia, kokių pasekmių ji turi tiek paties žmogaus, tiek ir jo artimųjų gyvenimui.

LSPŽGB vadovas taip pat pristatė susirinkusiems pagrindinius bendruomenės psichiatrijos principus. Tai yra žmogaus teisių užtikrinimas; modernios, vartotojų poreikius atitinkančios paslaugos; biopsichosocialinio modelio plėtos pusiausvyra; neįgaliųjų autonomijos ir dalyvavimo skatinimas; nesunkių psichikos sveikatos sutrikimų gydymas nespecializuotose sveikatos priežiūros įstaigose; psichikos sutrikimų prevencija kaip neatsiejamas ir prioritetinės sveikatos, švietimo ir socialinės apsaugos strategijų įgyvendinimo dalys; paslaugų vartotojų ir nevyriausybinių sektoriaus vaidmens stiprinimas.

V. Nikžentaitis teigimu, visuomenės psichikos sveikata ypač suprastėjo per koronaviruso sukeltą pandemiją. Šiuo metu pasipirminės psichikos sveikatos priežiūros specialistus gydomi beveik 148 tūkst. asmenų. Iš jų apie 100 tūkst. – dėl psichikos sutrikimų, apie 48 tūkst. – dėl priklausomybės ligų ar priklausomybės psichoaktyvioms medžiagoms.

Neįgalumo ir darbingumo nustatymo tarnybos prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos duomenimis, 2005–2016 m. neįgalumo lygis (lengvas, vidutinis, sunkus) dėl psichikos sutrikimų nustatytas 7 555 asmenims, darbingumo lygis nuo 0 iki 55 proc. – 27 592 asmenims. 2020–aisiais pateikti duomenys gerokai liūdniesni. Psichikos ir elgesio sutrikimai nustatyti 313 664 žmonėms, dėl psichikos ir elgesio sutrikimų bei dėl psichoaktyviųjų medžiagų naudojimo – 21 935 žmonėms. Šizofrenija, šizotipinis ir kliesesiniai sutrikimai diagnozuoti 22 642, šizofrenija – 14 765 žmonėms.

Ypač sparčiai daugėjo nuotaiškos sutrikimų. Nuotaiškos (afekciniai) sutrikimai, remiantis 2020-ųjų duomenimis, diagnozuoti 66 563 žmonėms, depresija – 64 818 asmenims. Fobiniai nerimo sutrikimai – 101 926 žmonėms.

Neurozinių, stresinių ir somatoforminių sutrikimų, 2020-ųjų duomenimis, nustatyta 101 926 žmonėms, elgesio sutrikimai, susiję su fiziologiniais sutrikimais ir somatiniais veiksniais – 35 688 žmonėms. Protinis atsilikimas nustatytas 11 064 žmonėms.

Neurozinių, stresinių ir somatoforminių sutrikimų, 2020-ųjų duomenimis, nustatyta 101 926 žmonėms, elgesio sutrikimai, susiję su fiziologiniais sutrikimais ir somatiniais veiksniais – 35 688 žmonėms. Protinis atsilikimas nustatytas 11 064 žmonėms.

„Bene labiausiai žmonės su psichikos negalia kenčia nuo neigiamo požiūrio į juos, stigmatizacijos. Be to, jiems sunku užmegzti ir palaikyti tolygius santykius šeimoje, bendruomenėje, su bendradarbiais, darbdaviais“, – pabrėžė V. Nikžentaitis.

Žmonės, turintys psichikos negalią, taip pat susiduria su problemomis ir įsidarbindami. Darbą visoje ES turi mažiau nei 20 proc. šių žmonių, jie yra mažiau dirbantys iš visų negalią turinčių žmonių. „Žmonėms tenka gyventi iš pašalpų, tokiu būdu ribojamas jų socialinis gyvenimas, didesnė našta tenka mokesčių mokėtojams“, – teigė LSPŽGB vadovas.

Remdamasis užsienio patirtimi, jis įvardino galimas įdarbinimo intervencijas psichikos negalią turintiems žmonėms. „Pirmojo tipo intervencijų tikslas – sukurti į darbą panašią aplinką, kuri kaip nors apsaugota ar atskirta, kitaip vadinama „apsaugotasis darbas“. Antrojo tipo intervencijomis siekiama rūpintis mokymais ir švietimu, tikintis, kad taip padidės tikimybė įsidarbinti. Trečiojo tipo intervencijų tikslas – padėti žmonėms gauti tikrą darbą ir tikrą užmokestį“, – dėstė V. Nikžentaitis.

Pasak jo, labai svarbu žmones ne tik įdarbinti, bet ir padėti išsilaikyti jiems darbe ilgesnį laiką.

V. Nikžentaitis taip pat pristatė susirinkusiems LSPŽGB vykdomą apsaugoto būsto projektą, kalbėjo apie įgytas bandomojo projekto patirtis, ankstesnius ir dabartinius pasiekimus, problemas, su kuriomis susidurta ieškant būsto, apgyvendinant žmones ir pan.

Su problemomis susiduria šeimos bei artimieji

VŠĮ Pagalbos ir informacijos šeimai tarnybos direktorė Algė Nariūnienė kalbėjo apie šeimų, kuriose bent vienas narys turi psichikos sutrikimų, socializacijos galimybes, pagalbos formas ir praktinio darbo specifiką su jais.

A. Nariūnienė pabrėžė, kad visuomenės požiūris į žmones su psichikos negalia vis dar tebėra neigiamas: „Tai rodo ir pastarojo meto tyrimai bei mūsų praktinė patirtis. Jei name gyvena psichikos negalią turintis žmogus, visi kaimynai sužino, o sužinoję tampa vieningi, tą asmenį stebi pro padidinamą stiklą, nenori su juo bendrauti, šalinasi, nesuteikia jokios pagalbos, moko savo vaikus, kad tas asmuo yra pavojingas“.

Pasak jos, susirasti darbą šiems žmonėms praktiškai neįmanoma, netgi socialinės įmonės turinčiųjų psichikos negalią vengia. „Kyla klausimas – kaip šiems žmonėms išgyventi? Dažną psichikos ligą aplanko ankstyvoje jaunystėje, žmogus neturi darbo stažo ir gauna menką pensiją, iš kurios tiesiog neįmanoma pragyventi“, – kalbėjo VŠĮ Pagalbos ir informacijos šeimai tarnybos direktorė.

Jos teigimu, žmogus, turintis psichikos negalią, ne visada priimtinas vadinamajai „sveikajai“ visuomenės daliai, šie žmonės dažniau patenka į įvairias nenumatytas situacijas, todėl jiems reikia specifinės pagalbos. Be to, turintieji psichikos negalią neretai susiduria su teisėsaugos pareigūnais. „Daugiausia nesusipratimų kyla viešajame transporte. Pasitaiko, kad mūsų žmonės važiuoja be bilieto, jie pristatomi į policiją, ten slepia savo duomenis, adresą ir panašiai“, – kalbėjo A. Nariūnienė.

Ypač daug problemų kyla tada, kai psichotropiniai vaistai sumaišomi su narkotikais arba alkoholiu, tada pasireiškia neprognozuojama agresija, žmogus su psichikos negalia patenka į areštinę, kur neretai neatsižvelgiama į jo sveikatos problemas.

Vis dėlto bene skaudžiausia problema išlieka greitieji kreditai. „Jūs galima pasiimti bet kur ir bet kada, niekas nekontroliuoja, ar psichikos negalią turintis žmogus galės juos gražinti. Hipotekos registras skirtas tik neveiksmiems žmonėms. Pasitaiko, kad dėl prisiimtų nepakeliamų finansinių įsipareigojimų mūsų žmonės praranda gyvenamuosius būstus, net pasitraukia iš gyvenimo“, – sakė A. Nariūnienė.

Be to, labai dažnai sergantieji psichikos ligomis nesupranta, kad atėjo krizinis laikotarpis ir būtina gydytis. „Kai liga paūmėja, žmonės negali patys suprasti, kad reikia gydytis. Gerai, jeigu yra artimieji, kurie kviečia policiją, specialią gydytojų komandą, bet ką daryti, jei žmonės gyvena vieni? Mes, nevyriausybinės organizacijos, vienareikšmiškai pasisakome, kad priverstinis gydymas nors ir skausmingas, bet šiandien yra būtinas“, – teigė VŠĮ Pagalbos ir informacijos šeimai tarnybos direktorė.

Pasak jos, žmonėms su psichikos negalia kyla problemų dėl būsto, trūksta apsaugoto būsto programų, savarankiško gyvenimo namų, kur jie, padedami specialistų, galėtų oriai gyventi: „Šiuo metu, vykstant deinstucionalizacijos procesams, neįmanoma patekti į globos namus, skirtus žmonėms su psichikos negalia, todėl jiems lieka nakvynės namai, kurie dažnai perpildyti ir nenori priimti žmonių su tokia diagnoze“.

Pagalba – įvairiapusė

A. Nariūnienė priminė, kokias paslaugas žmonėms su psichikos negalia teikia VŠĮ Pagalbos ir informacijos šeimai tarnyba. Atėję į užsiėmimus, žmonės mokomi sveikos gyvensenos, tvarkyti finansus, elgesio ir estetikos visuomeniniame gyvenime. Be to, lavinamas suvokimas, mokoma, kaip minimaliomis sąlygomis pasigaminti maistą, teikiamos stalo serviravimo pamokėlės, palaikomi higieniniai įgūdžiai.

Taip pat lavinami žmonių kompiuteriniai įgūdžiai, vyksta biblioterapijos užsiėmimai, veikia amatų būreliai, tokie kaip deku-pažo, siuvinėjimo, siuvimo, nėrimo vašeliu, atvirukų ir papuošalų gaminimo, vilnos vėlimo, mezgimo, lipdymo iš modulino ir kt. Taip pat organizuojamos žmonių sukurtų darbelių parodos.

Daug dėmesio skiriama ir meniniams gebėjimams. Jūs lavinti galima floristikos, piešimo ant šilko ar vandens, karpinių, origami lankstymo užsiėmimuose.

Žmonėms su psichikos negalia ypač patinka muzika – dainavimas, šokis, dainuojamoji poezija, relaksacinės muzikos klausymas bei teatrinė veikla – inscenizacijos, mizanscenos, protų mūšiai, žaidimai, lavinantys atmintį, gerinantys nuotaiką.

VŠĮ Pagalbos ir informacijos šeimai tarnyba teikia ir Individualią pagalbą žmonėms su negalia

Nukelta į 6 p.

Atkelta iš 5 p.

namuose. „Padedame susitvarkyti namus, atnešame maisto, padedame pasigaminti maistą, susimokėti už komunalines bei kitas paslaugas, lydimė į ligonines, poliklinikas, kitas įstaigas, padedama susitvarkyti dokumentus ir kita“, – teigė A. Nariūnienė.

Žmonėms su psichikos negalia ypač reikalinga psichologo pagalba, teisininko konsultacijos, jas taip pat teikia VŠĮ Pagalbos ir informacijos šeimai tarnyba.

Išklausę pranešimus, seminaro dalyviai uždavė specialistams nemažai klausimų. Ypač visi domėjosi apsaugoto būsto programa, uždavė klausimų dėl priverstinės hospitalizacijos, taip pat – dėl galimybės keisti psichiatrą, jei toks poreikis atsiranda.

Socialinės priežiūros paslaugų akreditacija: kokybiškesnės paslaugos, paprastesnis finansavimas

Nuo 2022 metų sausio 1 dienos galės būti teikiama tik akredituota socialinė priežiūra. Jau patvirtinti reikalavimai personalo išsilavinimui bei patalpoms, reikalingoms akredituotai socialinei priežiūrai teikti. Artimiausiu metu bus atnaujinta ir Socialinės paramos šeimai informacinė sistema (SPIS). Atlikus pakeitimus, bus galima žinoti visus akredituotos socialinės priežiūros teikėjus savivaldybėse, vietų skaičių jose.

„Tikiu, kad tai yra naujas etapas socialinių paslaugų teikime senjorams, neįgaliesiems, šeimoms. Šiandien ypač svarbu, kad vienos galimybės gauti kokybiškas socialines paslaugas būtų prieinamos visiems: ir gyvenantiems kaimuose, ir miesteliuose, ir didmiesčiuose. Jau nuo šių metų veikiančios tik akredituoti vaikų dienos centrai yra puikus akreditacijos naudos pavyzdys“, – sako socialinės apsaugos ir darbo ministrė Monika Navickienė.

Akredituojamoms socialinės priežiūros paslaugoms priskiriamos:

- pagalba į namus senyvo amžiaus ir neįgaliesiems asmenims ar šeimoms;

- socialinių įgūdžių ugdymas, palaikymas ar atkūrimas (šeimos paramos centre, paramos šeimai tarnyboje, dienos centre ar asmens namuose);
- neįgaliųjų, senyvo amžiaus ar socialinę riziką patiriančių asmenų ir šeimų apgyvendinimas savarankiško gyvenimo namuose;
- laikinas apgyvendinimas namų namuose;
- intensyvi krizių įveikimo pagalba (įvykio vietoje, socialinių paslaugų įstaigos ir kt.);
- laikinas apnakvindinimas laikino apnakvindinimo įstaigose;
- psichosocialinė pagalba psichosocialinės pagalbos centre arba šeimos paramos centre;
- pagalba globėjams (rūpintojams), budintiems globotojams, tėviams, šeimynų dalyviams ar besirengiantiems jais tapti;
- neįgaliųjų ar socialinę riziką patiriančių asmenų apgyvendinimas apsaugotame būste.

Vaikų dienos socialinę priežiūrą nuo šių metų pradžios jau teikia tik akredituotos paslaugas teikiančios įstaigos.

Įstaigos, pageidaujančios teikti akredituotą socialinę priežiūrą, turės teikti prašymą ir kitus

dokumentus savivaldybei, galės gauti teisę šias paslaugas teikti 3 metų laikotarpiui su galimybe jį pratęsti. Dėl minėtų pakeitimų 2021 m. rugsėjį planuojami mokymai savivaldybėms ir įstaigoms, kurios pageidaus teikti akredituotą socialinę priežiūrą.

Nustačius pažeidimus, teisė teikti akredituotą socialinę priežiūrą gali būti sustabdoma.

Primename, kad socialinei priežiūrai priskiriamų paslaugų nereikėtų painioti su socialinės globos paslaugomis. Pastarosios paslaugos – socialinės globos įstaigų, dienos socialinės globos centrų ir psichologinės bei socialinės reabilitacijos įstaigų teikiamos socialinės globos paslaugos, socialinė globa asmens namuose – yra licencijuojamos Socialinių paslaugų priežiūros departamento ir turi atitikti socialinės globos normas.

Socialinės priežiūros paslaugoms, kurias šalyje teikia maždaug 550 socialinių paslaugų įstaigų, iki šiol buvo taikomi tik rekomendacinio pobūdžio reikalavimai. Šiuo metu tokias paslaugas gauna apie 75 tūkst. asmenų ir šeimų.

SADM informacija

Psichikos negalia turinčio vaikinio mama: „Apsaugoto būsto projektas – fantastiškas“

LINA JAKUBAUSKIENĖ

Vilnietis Deividas nuo praėjusių metų liepos gyvena apsaugotame būste. Tokią galimybę jam suteikė Lietuvos sutrikusios psichikos žmonių globos bendrijos (LSPŽGB) įgyvendinama apsaugoto būsto programa. Deivido mama Elena sako esanti labai patenkinta, kad sūnus pratinasi prie savarankiško gyvenimo, išmoksta naujų dalykų.

Diagnozė – paauglystėje

Elena pasakoja, jog sūnus iki paauglystės gyveno įprastą gyvenimą. Kai Deividui sukako šešiolika, jo charakteris pradėjo keistis. Vaikinas tapo uždaras, sutriko atmintis, netgi fizinis aktyvumas, jis nebegalėjo nueiti tokio pat atstumo per tokį patį laiką kaip anksčiau.

„Pasikeitė jo požiūris į pinigus, sūnus pradėjo skųstis, kad jį neduodame pakankamai, nežinia kam juos išleisdavo. Deividas vėluodavo į mokyklą, nors išeidavo tokiu pačiu laiku. Pati išbandžiau maršrutą – iki mokyklos nueidavau per 15–20 min., o jam neužtekdavo ir pusvalandžio. Mes, tėvai, likdavome kalti, kad prastai prižiūrime sūnų. Jis tarsi apsigyveno savoje realybėje, savame pasaulyje, elgėsi taip, kaip jam atrodė logiška, nors iš šalies žiūrint taip buvo ne visada. Atsirado įvairios baimės, įtarumas, prasidėjo ir problemos su atmintimi. Susidarė įspūdis, jog sūnaus raida, daug metųėjusi pirmyn, staiga pasuko atgal“, – pasakoja mama.

Šeimai iš pradžių neatrodė, kad Deivido problemos rimtos, pirmiausia jie kreipėsi į Vaiko raidos centrą. Iš čia Deividas nusiųstas į Respublikinės Naujosios Vilnios psichiatrijos ligoninės vaikų skyrių, kur medikai vaikinui diagnozavo paranoidinę šizofreniją.

Mokslus teko mesti

Iš pradžių Deividui buvo skirtas namų mokymas. Vis dėlto, anot mamos, nuo to sūnui darėsi tik blogiau – mokyti sekėsi

žymiai sunkiau, o ir santykiai su mokytojais tapo blogesni. Mokyti mokykloje kartu su visais Deividui buvo geriau, jis sėkmingai baigė mokyklą, įstojo į Vilniaus Gedimino technikos universitetą.

„Kurį laiką Deividas mokėsi sėkmingai. Žinoma, jam reikia daugiau kontrolės, tam tikrų ribų, dienotvarkės, jis turi žinoti, ką ir kada daryti. Deivido tėtis iš anksto prognozavo, kad, apsigyvenęs apsaugotame būste, sūnus mokslus mes. Taip ir nutiko, tačiau tai tikrai nesusiję su apsaugoto būsto projektu. Apsaugoto būsto darbuotojų komanda padėjo išspręsti pirminius sunkumus – patarė dėl interneto įvedimo, atvežė tinkamą stalą, kad Deividas turėtų sąlygas mokytis. Be abejo, prie to, kad teko nutraukti mokslus, daug prisidėjo pandemija, karantinas, nuotolinis mokymas“, – dėsto mama.

Mokyti nuotoliniu būdu Deividui buvo sunku. „Jo suvokimas lėtesnis, jam reikia daugiau laiko. Kol lankė paskaitas universitete, galėdavo pasilikti po paskaitų, pabendrauti su dėstytojais papildomai. Mokydamasis nuotoliniu būdu jis nespėdavo nei suprasti dėstomos temos, nei išsiaiškinti ar paklausti. Galbūt todėl prasidėjo ir ligos paūmėjimas, sūnui teko gultis į ligoninę“, – pasakoja Elena.

Susidūrė su medikų nesupratingumu

Čia šeima vėl susidūrė su problemomis – per karantiną patekti į gydymo įstaigas nebuvo paprasta, ne visi medikai buvo geranoriški, supratingi, norintys padėti.

„Kad Deividas – neramus, matėme ne tik mes, artimieji, bet ir jo apsaugoto būsto kaimynas, su jais dirbanti socialinė darbuotoja. Sūnus buvo pervargęs, naktims šūkaudavo. Įkalbėjome jį gydytis. Taip sutapo, kad tuo metu jis kaip tik buvo atlikęs testą, jog nėra užsikrėtęs Covid-19. Prieš savaitgalį nuėjome pas savo poliklinikos psichiatrą. Pasakiau, kad sūnui – paūmėjimas, kad nori gultis į ligoninę, patvirtino ir sūnus. Paprašiau mediko siuntimo į psichiatrijos kliniką. Deja, susidūrėme su visišku gydytojo abejingumu ir nesupratingumu. Pasijutau taip, lyg bandyčiau sūnų tyčia įkišti į psichiatrijos ligoninę, norėdama jo atsikratyti, nors Deividas ir pats suprato, kad gydymas reikalingas. Siuntimo tuokart taip ir ir negavome“, – piktinasi mama.

Situacija negerėjo, tad po savaitgalio šeima vėl kreipėsi į psichiatrą, tik tada gavo siuntimą. Vis dėlto Covid-19 testo galiojimas jau buvo pasibaigęs, Deividui prasidėjo diarėja, medikams kilo įtarimų, kad tai gali būti koronaviruso simptomas. Deividas į ligoninę vėl nebuvo paguldytas. Tik vėliau jam pavyko patekti į Vilniaus miesto psichikos sveikatos centrą, dar vadinamą Vasaros ligoninę.

Mama vertina tokį psichiatro elgesį kaip nepakankamai kvalifikuotą savo pareigų atlikimą, netgi prilygina piktybiniam elgesiui. „Jei žmogus, kuriam psichikos sutrikimas paūmėjęs, laiku nepatenka į ligoninę, jo būklė sparčiai prastėja. Daug kalbama apie ligų prevenciją, vis dėlto konkrečios pagalbos sulaukti dažnai neįmanoma. Kai atvyksti į gydymo įstaigą pavėluotai, sulauki medikų priekaištų – kur buvote anksčiau. Su tokiomis situacijomis taip pat teko susidurti“, – sako mama.

Kartą, kai Deivido liga paūmėjo, šeima iškvietė greitosios pagalbos medikus. Kai jie atvyko,

Nukelta į 8 p.

Atkelta iš 7 p.

Deividas jau buvo susikaupęs, nusiraminęs, pasakė, kad gydytis nenori. „Greitosios pagalbos medikai netgi pagrasino mums skirti baudą už iškvietimą be priežasties. Kai su socialine darbuotoja įkalbėjome Deividą atsigulti į ligoninę, medikai jau priekaištavo, kodėl neatvažiavom anksčiau, kad liga paūmėjusi, ją suvaldyti, pritaikyti vaistus sunkiau“, – pasakoja pašnekovė.

Ji pasidžiaugia, kad guldyti į ligoninę Deivido per prievartą, su policijos pareigūnais, neteko, visada pavyksta jį įkalbėti. Vis dėlto Elena įsitikinusi, kad priverstinis gydymas, arba būtinoji socialinė pagalba, kaip ją vadina LSPŽGB specialistai, yra būtina. Tai – kraštutinė priemonė, bet be jos žmonėms, sergantiems sunkiomis psichikos ligomis, padėti nėra įmanoma.

Bendravimas su žmonėmis – būtinas

Mama pasakoja, jog LSPŽGB Deividas susirado pats, pradėjo lankyti čia vykstančius užsiėmimus. Po kurio laiko jam ir pasiūlyta apsigyventi apsaugotame būste: „Dar prieš metus Deividas buvo užsiminęs, kad yra tokia programa, kad sulaukė siūlymo apsigyventi apsaugotame būste. Praėjusių metų liepą sūnus po truputį pradėjo kraustytis iš namų. Jam parinktas būstas, kad būtų arčiau bendrųjų viršuliškėse, kad būtų patogų važinėti į mokslus. Keltis į naują būstą Deividas pradėjo pamažu, iš pradžių nuvažiavo apsižiūrėti, tada nuvežė keletą daiktų, pernakvojo naujame būste. Pratinosi po truputį, atsargiai. Dabar jau visiškai apsiprato ir patenkintas gyvenimu apsaugotame būste“.

Elena pripažįsta, jog sūnų paleisti iš namų jai nebuvo lengva – teko save įtikinėti, kad Deividui taip bus geriau: „Žinoma, iš pradžių buvo neramu. Baiminausi, ar Deividas apsipras, ar gebės gyventi savarankiškai. Akis atvėrė susitikimas su gydytoju psichiatru. Paklausiau jo – ar yra tikimybė, kad kada nors Deividas bus priverstas

apsigyventi globos namuose? Jo atsakymas buvo teigiamas. Supratau, kad sūnaus liga yra neprognozuojama, todėl gali būti ir labai sunki, iliuzijos išsisklaidė. Iki tol galvojau, kad ligą galima kontroliuoti, kad sūnus galės gyventi įprastą gyvenimą. Mediko atsakymas išmušė iš vėžių, bet supratau, kad sirgdamas tokia sunkia liga žmogus nelabai ką gali planuoti. Aš su saule negyvensiu, todėl privalau sūnų paleisti. Be to, ir man su amžium atsiranda sveikatos problemų, suprantu, kad visą laiką sūnumi rūpintis negalėsiu“.

Mamos teigimu, puiku, kad apsaugoto būsto programoje yra socialiniai darbuotojai, kurie prireikus visada atskuba į pagalbą. „Ši programa – nuostabi, tai bene vienintelė galimybė tokiems kaip mano sūnus išmokti gyventi savarankiškai. Atrodė, pažįstu sūnų nuo kūdikystės, bet kai pradėjo gyventi atskirai, sužinojau apie jį daug naujo. Man atrodė, kad mokau jį savarankiškumo – drauge gaminame valgi, įsivaizdavau, kad jis daug ką moka. Tik kai sūnus pabandė viską pasigaminti pats, pasirodė, kad įgūdžių turi per mažai. Jis įgudo atlikti tik atskiras operacijas, o viso patiekalo pasigaminti taip ir neišmoko. Socialinė darbuotoja – tai tas žmogus, kuris gali padėti įgyti reikalingų įgūdžių“, – kalba pašnekovė.

Mama pripažįsta, jog socialinei darbuotojai iš pradžių su Deividu nebuvo lengva, jis labai prisirišęs prie mamos: „Sūnus vis prieštaravo socialinei darbuotojai, sakydavo – mama daro taip. Jai buvo sunku įrodyti, kad reikia kažką daryti kitaip. Prireikė daug laiko, galbūt netgi daugiau negu kitiems apsaugoto būsto gyventojams, kol Deividas prisitaikė, apsiprato prie socialinės darbuotojos ir buto kaimyno“.

Deividas apsaugotame būste mokosi ne tik gaminti maistą, išskalbti, drabužius, užuolaidas ar atlikti kitus buitines darbus, bet ir finansų tvarkymo. Iš pradžių jis nepatikėjo socialinės darbuotojos žodžiais, kad galima pragyventi iš gaunamos pašalpos, dabar po truputį pradeda mokytis.

Elena pasidžiaugia, kad socialinė darbuotoja nuolat bendrau-

ja su šeima, dalijasi patirtimi ir drauge sprendžia kylančius sunkumus: „Nuolat palaikome ryšį, jungiame pastangas, kad nukreiptume Deividą teisinga kryptimi. Sūnui pavyko pasiekti labai daug, dabar tik svarbu, kad jis nenuklystų iš savarankiško gyvenimo kelio“.

Valstybės parama – tiesiogiai su žmonėmis dirbančioms organizacijoms

Apsigyvenęs socialiniame būste, Deividas įrašytas į eilę gauti socialiniam būstui gauti. „Net nežinojome, kad yra tokia galimybė. Žinoma, eilė labai ilga, laukti teks ilgai, vis dėlto atsiranda viltis, kad būstas Deividui bus skirtas. Dabar Deividas pasvažioja, kaip gyvens savame bute, kaip tvarkysis, ką galės nusipirkti. Jam tai reiškia labai daug“, – dėsto pašnekovė.

Ji šako esanti labai dėkinga tiek LSPŽGB darbuotojams, tiek apsaugoto būsto programos vykdytojams už nuoširdų rūpinimąsi sūnumi. Pagalba Deividui teikiama iš širdies, „ne valdiškai“. „Neseniai paskambino apsaugoto būsto vyresnioji vadybininkė Jurgita Gračiovienė ir pasakė – pagalvokit, gal reikia dar kokios nors pagalbos, gal psichologo, ar socialinio darbuotojo? Keletą dienų galvojau, ko sūnui dar galėtų reikėti. Žinoma, socialinė darbuotoja yra ir poliklinikoje, bet ji sprendžia vieną konkrečią kilusią problemą. Labai trūksta kompleksinės pagalbos, informacijos, kokia parama, kokios paslaugos priklauso žmogui su psichikos negalia, kur kreiptis. Problemų mums kyla begalė, o sprendimų tenka ieškoti patiems“, – kalba Elena.

Pasak jos, būtų puiku, jei valstybės socialinei paramai skirtas lėšas skirtų organizacijoms, tiesiogiai dirbančioms su žmonėmis, kurios kasdien sprendžia turinčiųjų negalią problemas. Tai padėtų efektyviai naudoti ir valstybės biudžeto lėšas, nes jos būtų skiriamos ten, kur jos duotų didžiausią naudą. „Labai svarbu, kad lėšos, finansai būtų paskirstomi tinkamai.

Jei jau yra organizacijos, kurios tiesiogiai rūpinasi žmonėmis su negalia, bendrijos, kurios puikiai veikia, derėtų skirti joms daugiau dėmesio bei pinigų. Tokios bendrijos padeda žmonėms nuoširdžiai, artimai pažįsta kiekvie-

ną žmogų, žino jo bėdas. Vietoj to, kad iš patrankos šaudytume į žvirblį, turėtume taikyti tiesiai į dešimtuką", – ragina mama.

Jos teigimu, tai būtų geriausia prevencija žmonėms, sergantiems sunkiomis psichikos ligo-

mis. „Laiku suteikta tinkama pagalba padėtų išvengti sudėtingų ligos pasireiškimo formų bei kitų problemų, su kuriomis susiduria psichikos negalia turintys žmonės bei jų artimieji“, – pabrėžia Elena.

Kelmiškiai karantino nuotaikas sklaidė prasminga veikla

LINA JAKUBAUSKIENĖ

Lietuvos sutrikusios psichikos žmonių globos bendrijos (LSPŽGB) Kelmės skyrius įsikūrė 2003-ųjų pabaigoje. Nuo veiklos pradžios skyriui vadovauja Lijana Radvanskienė. Jos teigimu, dirbti su žmonėmis, turinčiais psichikos negalią, gali ne kiekvienas. Tam reikia daug specifinių žinių, kantrybės, empatijos, noro padėti.

Ateiti trukdė stigma

L. Radvanskienė pasakoja, jog šiais metais projektuose „Neįgalųjų dienos užimtumo veikla“ ir „Pagalba atkuriant ar stiprinant darbinius įgūdžius: užimtumas amatų būreliuose ar klubuose veikla“ dalyvauja 32 asmenys. „Visada turime ir žmonių su psichikos negalia artimųjų, tačiau jie į narių sąrašus nenori būti įtraukti. Tiesiog atveža artimuosius į bendriją, palydi. Bendraujame su jais, aptariame neįgalųjų problemas, suteikiame informacijos, konsultuojame įvairiausiais klausimais“, – sako skyriaus pirmininkė.

Ji prisimena, jog darbo pradžia nebuvo lengva: „Viskas buvo nauja, žmonės į bendrijos veiklą iš pradžių žiūrėjo atsargiai. Daug kalbėjome, daug informacijos teikėme. Žinoma, trukdė ir stigma,

žyminti psichikos negalią turinčius žmones. Mūsų miestelis – nedidelis, visi vieni kitus pažįsta. Po truputį pritraukėme žmones, jie pamatė, kad paslaugos, kurias teikiame, labai jiems reikalingos. Dabar mūsų šaliai ateidami jau nebesišvalgo per petį, ar kas juos mato, visi noriai dalyvauja dienos užimtumo veiklose“.

Jos teigimu, ypač paslaugos aktualios tapo Lietuvoje paskelbus karantiną. „Jo pradžia buvo sunkiausias laikotarpis. Be turimo susirgimo, žmonės su psichikos negalia pasiekė dar viena neigiama informacija – koronaviruso baimė, dėl to didėjo nerimas, panika, kurie ir taip būdingi dažnam psichikos liga sergančiam žmogui. Paslaugas tuo metu teikėme ir toliau, neskaiciavome nei darbo valandų, nei poilsio dienų. Bendravome, konsultavome, informavome nuotoliniu būdu ne tik neįgaliuosius, bet ir jų šeimos narius. Reikėjo daug kantrybės, asmeninio laiko, kol žmonės suprato, kas vyksta aplink juos ir su jais“, – kalba skyriaus vadovė.

Kelmės skyrius įsikūręs Kelmės psichikos sveikatos centro patalpose. Anot vadovės, tai patogu tiek patiems žmonėms su negalia, tiek ir juos gydantiems medikams: „Net jei psichikos negalią turintis

Nukelta į 10 p.

Atkelta iš 9 p.

žmogus nuolat vartoja psichiatro skirtus vaistus, ligos paūmėjimų pasitaiko. Tada kreipiuosi į gydytoją psichiatrą ir prašau pagalbos. Prireikus žmonėms su negalia skiriamos ir psichologo konsultacijos. Bendradarbiavimas su psichikos sveikatos centro specialistais labai glaudus. Mano supratimu, žmonių su psichikos negalia bendrijos ir turėtų veikti tokiu būdu".

Biurokratinių reikalavimų – per daug

Ne vienas žmogus LSPŽGB Kelmės skyriuje lankosi nuo jo įsikūrimo. „Visi jie – tarsi mano užauginti vaikai. Pažįstu saviškius, žinau jų gyvenimo istorijas. Yra keletas moterų, kurios labai aktyvios, dalyvauja visose veiklose. Galėčiau ant pirštų suskaičiuoti, kiek kartų jos praleido užsiėmimus per 18 metų, nebent dėl ligos. Gaila tik, kad kuo toliau, tuo labiau mūsų darbe daugėja popierizmo, biurokratijos. Tenka daug laiko skirti ataskaitoms, atsiskaitymams, parašų rinkimui ir panašioms dalykams. Kaskart

paiškinu saviškiams, kodėl jie turi pasirašyti. Tuokart jie tarsi supranta, bet kitąsyk vėl iš naujo tenka aiškinti tą patį. Toks išankstinis nepasitikėjimas mūsų bendrijų vadovų, darbu labai vargina žmones su negalia", – kalba L. Radvanskienė.

Kiekvienas, dirbantis su psichikos negalia turinčiais žmonėmis, pasakys, kad grafikų laikytis jiems labai sudėtinga. „Kai kurie ateina į užsiėmimus anksčiau, bet iki galo išbūti neįstengia – pavargsta. Kiti tiesiog pakyla ir išeina. Kaip juos sulaikyti? Mūsų žmonių negalia – labai specifinė", – pabrėžia skyriaus pirmininkė.

Pasak L. Radvanskienės, kiekvienai dienai numatyti užsiėmimai, laikas, kada jie turi vykti: „Vis dėlto mūsų žmonės labai sunku priversti daryti tai, kas numatyta pagal grafiką. Vienas nori megzti, kitas skaityti knygą. Nenuostabu – juk ir „sveikam“ žmogui kartais nebūna nuotaikos ką nors veikti. Būna ir taip, kad psichikos negalia turintis žmogus tiesiog užsispiria: „Nedarysiu, nenoriu". Mano manymu, turėtume džiaugtis, kad šie

žmonės išeina iš namų, įsitraukia į jiems mielas veiklas, bendrauja tarpusavyje, vien tai jiems padeda jaustis geriau".

Pašnekovės manymu, daugiau dėmesio turėti būti skiriama žmonėms, bendravimui, o ne formalumams, kurių darbe labai daug. Dėl „popierizmo" skyriaus vadovė sako atsisakiusi ir savanorių pagalbos: „Anksčiau savanoriai ateidavo pas mus kada galėdavo, pabendraudavo su žmonėmis, paskaitydavo paskaitą, pažaisdavo žaidimus, kartu pašokdavo. Dabar, jei jie įtraukti į projektines veiklas, turi pildyti ataskaitas, nors už darbą negauna nė cento. Tokia praktika savanorystės neskatina".

L. Radvanskienės teigimu, dirbti su psichikos negalią turinčiais žmonėmis neskatina ir atlyginimai specialistams, kurie yra neadekvačiai maži: „Per karantiną nemažai tenka važinėti savo transportu, vežioti žmonėms darbeliams reikalingas priemones. Negaliu palikti saviškių likimo valiai, ypač kai jiems ir taip sunku".

Darbų ir problemų – apstu

LSPŽGB Kelmės skyriuje dirba trys žmonės – be pirmininkės, dar buhalteris ir projekto vykdytoja. „Esu labai dėkinga projekto vykdytojai Alvai. Ji energinga bei pozityvi, su žmonėmis ne tik mezga, siuva, siuvinėja, klijuoja, skaito, aptaria perskaitytas knygas, bet ir stengiasi juos išjudinti. Jei pamato, kad žmonės užsisėdėjo, kviečia juos pašokti, pasimankštinti. Muzika, šokis labai pakelia nuotaiką, pradžiugina", – pasakoja L. Radvanskienė.

Šiuo metu kelmiškiai mezga įvairius žaislus: vabalus, lėles, daržoves, gėles ir t.t. Be to, daugumai patinka spalvinti mandalas, siuvinėti, piešti, taip pat dekupažo menas. „Mūsų Staselė per karantiną perskaitė visas projekto vykdytojos Alvos namų bibliotekos knygas, o jų tikrai nemažai. Tai ir kitus paskatina skaityti", – kalba skyriaus pirmininkė.

Jos teigimu, labai svarbu, kad darbai nebūtų pernelyg sudėtingi – jei žmogus nepasiekia rezultato, jis praranda ūpą ką nors daryti: „Be to, kiekvieną būtinai reikia pagirti, tada jie pasijunta tarsi ant sparnų. Tenka nemažai paplušėti, kol žmonės išmoksta, pavyzdžiui, nusiplauti rankas prieš valgį, ateiti į užsiėmimus švariai apsirengę. Stengiamės, kad higienos įgūdžiai kiekvienam taptų įpročiu. Patarti mūsų žmonėms reikia labai taktiškai, sugebėti prieiti prie kiekvieno individualiai. Džiugu matyti, kai iš pradžių buvę užsi-sklendę, mažai kalbantys žmonės vėliau atsiskleidžia, išmoksta bendrauti, susiranda draugų. Mokome skyriaus narius atpažinti pinigus, padengti stalą, aiškiname, kaip valgyti, kaip atsiliepti telefonu, užsiregistruoti pas gydytoją, išsiimti galimybių pasą“.

Kartu kelmiškiai švenčia ne tik įvairias metų šventes – nuo Meilės dienos Vasario 14-osios iki šv. Velykų bei Kalėdų, bet ir kiekvieno gimtadienius. Visi tądien ateina pasipuošę, pasitempę, moterys – su šukuosenomis. Jubiliatui įteikiama gėlytė ir tortas, pačių rankomis pagaminta dovanėlė. „Kiekvienam turiu pasakyti kalbą asmeniškai apie jį, dažnas net apsiverkia iš džiaugsmo. Visi bendraujame tarsi šeima, ne tik per užsiėmimus, bet ir po jų. Štai viena mūsų skyriaus lankytoja išsikraustė gyventi į Kauno rajoną, bet nuolat mums skambina, domisi veikla, pasakoja, kaip jai sekasi“, – pasakoja L. Radvanskienė.

Per užsiėmimus kelmiškiai mokosi pasigaminti nesudėtingų patiekalų, gražiai servuoti stalą. „Dažniausiai atsinešame produktų iš namų. Neturime virtuvėlės, todėl mūsų patiekalai – nesudėtingi. Svarbu, kad stalas būtų estetiškas, mūsiškiai labai mėgsta kurti grožį. Gera stebėti, kaip žmogus, nemokėjęs net indų susiplauti po valgio, išmoksta tvarkingai ir gražiai viską sudėlioti ant stalo“, – pasidžiaugia skyriaus vadovė.

Pandemija neišskyrė

Per pandemiją kelmiškiai taip pat stengėsi būti kartu, daug lai-

ko leido gamtoje, ėjo pasivaikščioti prie upės, rengė piknikus. Išvykas visi skyriaus nariai labai mėgsta. Pernai jie aplankė Druskininkus, kėlėsi per upę keltu, lankėsi Kretingoje, apžiūrėjo japonišką sodą. Visi labai mėgsta pasėdėti kavinėje – tam iš anksto susitauo pinigų. Didelis džiaugsmas visiems – poilsis prie jūros. LSPŽGB organizuojamoje savarankiško gyvenimo įgūdžių ugdymo stovykloje prie jūros Šventojoje kasmet dalyvauja ir Kelmės skyriaus lankytojai.

Net ir būdami namuose, kelmiškiai per karantiną neliko be paslaugų. Bendrijos vadovė vežė jiems į namus darbeliams reikalingas priemones. „Kaskart sulaukdavau klausimo – „Kada atsidarysite“? Klausdavo ir patys žmonės su negalia, ir jų artimieji. Jie sakydavo – šeimos narys tapo uždaras, nieko nebenori, nebendrauja, jį vargina nerimas. Tada ir sužinojome, kokie iš tiesų esame reikalingi“, – šypsosi L. Radvanskienė.

Pasak jos, pandemija žmonių su psichikos negalia sveikatą paveikė neigiamai: „Teko daug kalbėtis, raminti, aiškinti, kaip patekti pas gydytoją ar į vaistinę. Taip pat kalbėjome apie skiepus – žmonės klausė, ar jie nesusargdins, ar nenumarins. Dalinau lankstinukus apie vakcinas. Sakiau, kad neieškotų neaiškių „naujienu“ apie skiepus internete, „negūglintų“, o pasitikėtų mokslu, jei kyla neaiškumų – skambintų man. Tai pasiteisino, dabar beveik visi mūsų nariai yra pasiskiepiję. Kurie dar to nepadarė, rengiasi skiepytis artimiausiu metu“.

Anot L. Radvanskienės, žmonės su psichikos negalia ypač

svarbu turėti kur ateiti: „Kai kurie skyriaus nariai neturi artimųjų, jei sėdėtų namuose, niekas net nesužinotų, kad jam reikia pagalbos. Teko susidurti su įvairiausiais atvejais. Tarkim, žmogus nebeateina į užsiėmimus, neatsiliepia į skambučius, apsilankai jo namuose – vasara, karštis, o jis sėdi apsirengęs kailiniais ir dar įsijungęs šildymą. Jis tokios būsenos, jog net nesuvokia, kad kažkas blogai. Prašau seniūnijos seniūnų, socialinių darbuotojų, kad aplankytų mūsų žmones. Labai esu jiems už tai dėkinga. Kai liga paūmėja, kreipiamės į medikus. Toks jau mūsų darbas – bendrijos vadovui tenka padėti psichikos negalią turinčiam žmogui įvairiausiais gyvenimo atvejais“.

Nuotraukos – iš LSPŽGB Kelmės skyriaus archyvo

Vasaros darbai ir džiaugsmas

LINA JAKUBAUSKIENĖ

Po ilgų karantino mėnesių vasarą žmonės pagaliau galėjo lengviau atsikvėpti. Lietuvos sutrikusios psichikos žmonių globos bendrijos (LSPŽGB) skyrių lankytojai vasarą praleido ne tik lankydami užimtumo veiklose, bet ir keliaudami, sportuodami, ilsėdamiesi prie jūros.

Džiaugėsi galimybe pailsėti Šventojoje

Kaip kasmet, LSPŽGB kvietė bendrijos narius pailsėti Šventojoje, poilsiavietėje „Vilnelė“. „Kasmet rengiame savarankiško gyvenimo įgūdžių stovyklas, skirtas žmonėms, turintiems psichikos negalią. Taip siekiame didesnio jų savarankiškumo: poilsį prie jūros žmonės derina su aktyvia fizine ar kultūrine veikla. Labai retai mūsų skiriamas reabilitacinis sanatorinis gydymas, todėl aktyvus poilsis prie jūros yra ypač naudingas“, – pasakoja LSPŽGB vadovas Vaidotas Nikžentaitis.

Šiais metais birželio–rugpjūčio mėnesiais surengtos trys stovyklos pamainos, kur žmonės ilsėjosi po keturias dienas ir tris naktis. Kiekvienoje pamainoje – po 50 stovyklautojų. „Buvo bendrijų, kurios šiais metais vykti prie jūros atsisakė – matyt, baiminosi užsikrėsti Covid-19. Kelialapius skirstėme tiek bendrijos skyrių, tiek užimtumo kambarių lankytojams. Kartu su sunkią psichikos negalią turinčiais žmonėmis vyko ir jų artimieji“, – dėsto LSPŽGB projektų vadovė Valerija Folkienė.

Vieni pirmųjų Šventojoje ilsėjosi Šiluvos neįgaliųjų globos bendrijos lankytojai. „Planą turėjome daug, buvome sugalvoję pasidaryti medžio darbelių, tik man poilsį teko nutraukti dėl asmeninių priežasčių, todėl spėjau padaryti tik vieną mentelę. Kiti bendrijos lankytojai labai džiaugėsi nuostabiu oru ir puikiu poilsiu prie jūros“, – pasakoja bendrijos vadovė Jūratė Dabžanskienė.

Ji pasidalija saviškių įspūdžiais apie Šventąją, jos gamtą bei aplankytas vietas.

„Skulptūrą „Žvejo dukros“: Kopose, ties Šventosios uosto var-

tais, pastatyta įspūdinga skulptūrinė kompozicija „Žvejo dukros“. Tai trys į jūrą žvelgiančios ilgaplaukės merginos, laukiančios iš žvejybos sugrįžtančio tėvo“.

„Žemaičių alkas: Šventojoje atkurta senovinė pagoniška šventvietė. Menininkų išdrožti mediniai stulpai simbolizuoja baltų dievus: Perkūną, Aušrinę, Žemyną, Austėją, Ondenį, Patrimpą, Patulą, Velnią, Ladą“.

Žmonių su sielos negalia klubo „Sielos paguoda“ nariai šią vasarą taip pat pradėjo nuo kelionės prie jūros. „Tai buvo birželio vidurys, oras puikus, bet vanduo dar šaltokas, tad išsimaudyti nepavyko – tik pabraidėme. Tos trys dienos prabėgo greitai, bet spėjome pasidžiaugti nuostabia ošiančia jūra, pakvėpuoti pušų aromatu, palydėti besileidžiančią saulę. Vieną dieną paskyrėme floristikos užsiėmimui, kurį pravedė Edita. Sukūrėme kompoziciją iš gamtoje surinktų gėrybių“, – pasakoja klubo vadovė Vida Ašmontienė.

Nenuobodžiavo šilutiškiai ir kitu vasaros metu. „Liepos mėnesį buvo labai karšta, todėl darbelius kūrėme klubo patalpose. Sulaukė vėsesnio rugpjūčio, nusprendėme aplankyti Šiluvos neįgaliųjų globos klubą, kuriam vadovauja Jūratė Dabžanskienė. Pabendravome su puikiu kolektyvu, pasidalinome patirtimi, įspūdžiais, aplankėme įžymias Šiluvos vietas, taip pat netoliese esantį Tytuvėnų vienuolyną. Važiuodami link namų nusprendėme aplankyti ir buvusį mūsų klubo pirmininką Vladą Janavičių jo

turiningai leidome laiką. Planavome kiekvienos dienos išvykas. Dienos bėgo greitai, mes vos spėjome vyti jas.

Šiomet mūsų komanda, be meno terapijos užsiėmimų, buvo suplanavusi skirti laiką pažintinėms ekskursijoms po Šventąją. Norai išsipildė, aplankėme visas numatytas vietas ir net daugiau.

Keturios stovyklos dienos prabėgo labai greitai. Visi liko labai patenkinti, net mažiausias klubo narys Jokūbas norėjo pasilikti.

Nuoširdų ačiū tariame projekto vadoms Vaidotui, Valerijai. Nuoširdus ačiū Telšių klubo „Atjauta“ pirmininkui Kazimierui Mitkui už organizuotą atvykimą ir parvykimą, už rūpestį, kad mes galėtume turiningai praleisti laiką.

Liekame laukti kitų metų. Sakome: iki pasimatymo...

Ilsėjosi aktyviai

Vilkaviškio sutrikusios psichikos žmonių globos bendrijos nariai prie jūros vyko rugpjūčio viduryje, bet liūdna jiems nebuvo ir iki tol. „Žinoma, karantinas daug ką koregavo, negalėjome laisvai judėti, reikėjo dėvėti kaukes, paslaugos daugiausia buvo teikiamos nuotoliniu būdu. Žmonės labai pasiilgo gyvo bendravimo. Vos tik pasibaigus karantinui, vėl renkamės į veiklas: dainuojame, skatiname ir ugdome neįgaliųjų kūrybiškumą įvairiuose užsiėmimuose, mokomės megzti ne tik kojines, bet ir gėles, siuvame naujus rūbus lėlėms lietuvaiteš, atkuriam ir palaikome neįgaliųjų socialinius bei kasdienes savarankiško gebėjimo įgūdžius, taip pat sportuojame, lankome įdomesnes vietas“, – pasakoja bendrijos pirmininkė Bronė Vaišnienė.

Liepos 12 dieną grupė bendrijos narių su projekto vykdytoja Roma Navickiene važiavo į Kudirkos Naumiestį, ten esantį Bulvės muziejų. „Kudirkos Naumiestis pasirodė kur kas įdomesnis, kai apie kiekvieną objektą pasakojo gidas. Iki tol galvojome: „Ai, čia tik mažas miestelis Šakių rajone, žinomas nebent tik kaip Vinco

sodyboje. Štai ir visi įspūdžiai iš mūsų kelionių šią vasarą“, – dėsto V. Ašmontienė.

Telšiškių įspūdžius apie poilsį prie jūros aprašė Virginija Mitkienė, juos pavadino „Šventosios atgaiva“:

Tęsiame tradiciją: Telšių klubas „Atjauta“, kaip ir kiekvienais metais, vyko į Šventąją pailsėti, pasidžiaugti jūros ošimu, pasigrožėti saulėlydžiu. Stovykla

buvo organizuota psichikos negalią turintiems žmonėms.

Šiomet vasara buvo dosni saulės spinduliais, todėl ir atvykusiems laikas buvo nuostabus. Mėgavomės jūros gaiva, saulės spinduliais ir kitais malonumais. Aplankėme įžymesnes Šventosios vietas. Su žemaitišku užsipyrimu ilgai ieškoję radome Trijų Mergelių kalną. Atitrūkę nuo kasdienybės rūpesčių, smagiai ir

Nukelta į 14 p.

Kudirkos, Lietuvos himno autoriaus, tautos žadintojo, gimtinė". Pasirodo, čia yra daug įdomaus: tai V. Kudirkos muziejus, P. Sederavičiaus skulptūrų ansamblis, Bulvės muziejus ir kt. Bulvės muziejuje daug sužinojome apie bulvių kilmę, jų rūšis, skonį, spalvas, rinkome gardžiausią bulvę. Po nepaprastai įdomaus gido pasakojimo pasivažiavome skaniu bulvių kugeliu ir, gido lydimi, leidomės apžiūrinėti Kudirkos Naumiesčio įžymybių. Ekskursija visiems paliko neišdildomą įspūdį. Tikimės čia dar kartą apsilankyti su kita grupe žmonių", – dėsto B. Vaišnienė.

Rugpjūčio 12 dieną Vilkaviškio rajono savivaldybė kartu su rėmėjais Vilkaviškio sporto ir pramogų centre surengė Neįgaliųjų sporto olimpiadą, kurioje dalyvavo ir 17 bendrijos narių. „Run-gėmės net šešiose rungtyse: tai

bočia, smiginis, šaškės, baudų mėtymas, batų mėtymas ir žiedų mėtymas. Net keturi mūsų nariai užėmė aukštas prizines vietas. Nerijus Bušniauskas – pirmąją vietą smiginio rungtyje, Daiva Zubrickienė čia liko trečia. Nardiežda Smirnova užėmė trečią vietą baudų metimo rungtyje, Kęstutis Vyzas taip pat buvo trečias bato metimo rungtyje. Visi buvo pasveikinti ir apdovanoti. Po apdovanojimų mus pavaišino gardžiais pietumis, taip pat kava, arbata, naminiiais sausainukais ir saldainiais. Šis sporto renginys mums jau ne pirmas, todėl visi jo labai laukėme. Ačiū Vilkaviškio rajono savivaldybei už tokį puikų renginį", – kalba B. Vaišnienė.

Nenuobodžiavo ir Kauno klubo „Likimo draugai“ nariai. Birželį jie lankėsi Taujėnų dvare. „Grozėjomės Taujėnų dvaro rūmų ansambliu, išpuoselėtu parku, žvėrynu, žaidėme golfą, bendravome, žaidėme stalo žaidimus. Be to, per išvyką pasinaudojome galimybe tobulinti įgūdžius ir mokėmės pažinti savo komandos dalyvius, išskirti savo stipriąsias ir tobulintinas puses. Socialinių dirbtuvių dalyviai mokėsi nau-

doti dirbtuvėse uždirbtas lėšas kultūrinėms pramogoms pagal iš anksto suplanuotą biudžetą", – pasakoja klubo vadovė Jolanta Stankūnienė.

Šilalės sutrikusios psichikos žmonių globos bendrijos lankytojai labai džiaugiasi, kad skie-pų dėka, naudodamiesi saugos priemonėmis, vasarą galėjo susitikti, aptarti nuveiktus darbus, pakalbėti apie dabartį ir atetį. Šilališkiai dalyvavo miesto šventėje, lankėsi spektaklyje „Čardas karalienė" pagal E. Kalmano operetę. Bendrijos vadovė Stasė Palekienė parengė skaitinius nariams su naudingais patarimais. Nepamiršti ir darbeliai – jų, kaip ir kaskart, Šilalės sutrikusios psichikos žmonių globos bendrijos lankytojai sukūrė daug ir įdomių.

Bendradarbiavo su ugniagesiais

Rokiškio užimtumo kambario lankytojai ypač patenkinti vasarą užsimezgsiu bendradarbiavimu su ugniagesiais. Rokiškio rajono

ugniagesių savanorių draugija šiais metais vykdo projektą „Socialinių paslaugų teikimas Rokiškio mieste“. Rokiškio užimtumo kambario lankytojai ne sykį pasinaudojo nemokama pavėžėjimo paslauga.

„Sužinojome apie nemokamas transporto paslaugas negalią turintiems žmonėms. Susipažinojome su ugniagesiais, susidraugavome su jais. Dauguma mūsiškių naudojosi ne pavėžėjimo iki gydymo įstaigų paslauga, bet vyko į keliones, pramoginius renginius. Nemokamai keliavome prie ežero, į Šventąją“, – pasakoja Irena Balčiūnienė.

Jos teigimu, žmonėms, norintiems pasinaudoti nemokama pavėžėjimo paslauga, reikėjo pildyti anketas bei turėti neįgaliojo pažymėjimus. Į išvykas vyko ne tik rokiškėnai, bet ir rajono gyventojai. „Autobusiukas – aštuonių vietų, todėl kartais jam tekdavo važiuoti į tą pačią vietą po du kartus. Taip keliavome prie Notigalos ežero, kuris yra Rokiškio ir Kupiškio rajonų riboje. Taip pat apsilankėme prie Sartų ežero, išvyka visiems labai patiko. Rajono ugniagesiai suteikė mums tokią galimybę, tai ir keliaujame, stengiamės išnaudoti viską, kas įmanoma“, – kalba užimtumo kambario vadovė.

Ji pasidžiaugia gražia draugyste su kitomis rajono žmonių su negalia draugijomis, taip pat užsimezgusiu bendradarbiavimu su „Maisto banku“, iš kurio rokiškėnai gauna maisto produktų.

„Be kelionių, tradiciškai gaminame įvairius darbelius, repetaujame rudenį vyksiančiai LSPŽGB dainų šventei „Uždainuokime kartu“. Žmonės noriai renkasi į užsiėmimus, visi labai džiaugiasi galimybe po karantino būti kartu“, – pabrėžia I. Balčiūnienė.

Keliavo ir rengė užsiėmimus gamtoje

Vasarą rankų sudėję nesėdėjo ir VšĮ Pagalbos ir informacijos šeimai tarnybos lankytojai. Jie lankėsi Kairėnų botanikos sode, grožėjosi žydinčiomis gėlėmis, retais augalais. Pasak tarnybos socialinės darbuotojos Vilmos Kunsmonaitės, užsiėmimas botanikos sode visiems labai patiko.

„Kaip ir kasmet, taip ir šiais metais keliavome po gražiausias Lietuvos vietas. Siųmetė mūsų išvyka – į Zarasus, garsėjančius nuostabią gamtą ir gausybę ežerų. Apžiūrėjome miestą, lipome ant apžvalgos rato. Kelionę baigėme Šlyninkos vandens malūne. Ten mūsiškiai dalyvavo edukacinėje programoje, stebėjo, kaip kepama duona. Čia gyvenanti šeima tęsia giminės tradicijas, jas saugo ir puoselėja – mala miltus, kepa duoną, kitus gaminius. Pasivažišnom itin gardžiais „razavais“ blynais. Dauguma mūsiškių Zarasuose lankėsi pirmą kartą, išvyka visiems paliko gilų įspūdį“, – pasakoja V. Kunsmonaitė.

VšĮ Pagalbos ir informacijos šeimai tarnybojus pradžiugino ir Neįgaliųjų dienos centro paro-

dytas spektaklis. Skambėjo poezijos posmai, dainos, gitaros garsai. Keletą kartų tarnybos lankytojai turėjo progos apsilankyti Ozo kino teatre, kur jie priimami nemokamai.

Projekto vykdytojas Darius Rakauskas užsiėmimus vedė prie ežero, kur tarnybos lankytojai galėjo pasimaudyti, pažaisiti lauko žaidimus, „pasikrauti“ puikios nuotaikos ir energijos ilgam.

Be to, maždaug dešimties Pagalbos ir informacijos šeimai tarnybos lankytojų ilsėjosi Šventojoje, kur stiprino sveikatą, gerino savarankiško gyvenimo įgūdžius.

Nuotraukos – iš bendrijų archyvų

**Lietuvos sutrikusios
psichikos žmonių
bendrijos žurnalas
„Globa“**

Rėmėjai:

Redaktorė
Lina Jakubauskienė
Tel. 8 699 788 27
globa.redaktore@gmail.com

Dizainerė
Ilona Chmieliauskaitė

Redakcijos adresas:
Viršuliškių g. 34,
LT-05110 Vilnius.
Įmonės kodas 291942170

Tiražas 500 vnt.

Spausdino
Bendra Lietuvos ir
Danijos įmonė
UAB „Baltijos kopija“.
Kareivių g. 13B,
LT-09109 Vilnius

ISSN 2335-8572

9 772335 857000

